

Aids-siffrorna går inte längre upp

I många länder är aids fortfarande ett stort hot mot folkhälsa och utveckling. Men antalet nya hivsmittade har minskat med 17 procent i världen under de senaste åtta åren. I Afrika söder om Sahara ligger siffran på 1,5 procent. Det visar "2009 AIDS epidemic update", den senaste rapporten från FN:s aidsprogram UNAIDS och WHO, Världshälsoorganisationen.

— **VI HAR BEVIS PÅ ATT DETTA** är ett resultat av förebyggande arbete, säger Michel Sidibé, chef för UNAIDS.

– När FN:s medlemsstater skrev under *Declaration of Commitment on Hiv/Aids* år 2001 enades man om att ta gemensamma krafttag mot hiv och arbeta med både behandling och förebyggande arbete. Idag kan vi se att arbetet gett resultat.

Men det finns mycket mer att göra. Aids prioriteras fortfarande högt som globalt hälsoproblem och länderna i Afrika söder om Sahara är fortfarande hårdast drabbade. För regionen södra Afrika tycks det som om förekomsten av hiv nådde en topp i mitten av 1990-talet för att sedan stabiliseras på en väldigt hög nivå.

De nio länderna med de högsta siffrorna ligger alla i Afrika. Swaziland, där 26 procent av den vuxna befolkningen lever med hiv, är värst drabbat, följt av Botswana med 24 procent och Lesotho med 23,2. Sydafrika har det högsta antalet smittade, 5,7 miljoner. Men där har smittspridningen bland unga vänt. År 2005 låg siffran på 25 procent och år 2008 på 22 procent.

I världen finns idag 33,4 miljoner människor som lever med hiv, av dem är 22,4 miljoner afrikaner och 2,1 miljoner är barn under 15 år. Under förra året smittades 2,7 miljoner nya personer av hiv, av dem 1,9 miljoner i Afrika. Under de senaste fem åren har det, globalt sett, skett en minskning med 10 procent av antalet människor som dör av aidsrelaterade sjukdomar. Afrika stod för 72 procent av dödsfallen som förra året uppgick till två miljoner. Cirka 300 000 barn kan räknas in i dödssiffran.

DESSUTOM ÄR DET FORTFARANDE KVINNOR som drabbas i högre utsträckning än män, de står för cirka 60 procent av infektionerna. Här, säger rapporten, spelar kvinnors underställda sociala, ekonomiska och juridiska ställning in men också sexuellt och fysiskt våld är bidragande orsaker.

Redan tidigt visade fakta att hiv även kunde vara en starkt bidragande orsak till mödradödlighet. Undersökningar i Sydafrika uppskattade att år 2008 kunde 50 000 dödsfall av gravida och nyförlösta kopplas till hiv. Andra modeller pekar på att upp till hälften av mödradödsfallen i södra Afrika beror på hiv.

Det är fler människor än någonsin som idag lever med hiv och alltså färre som dör av aids. Det har sin förklaring i ökad tillgång till bromsmediciner, bland annat i östra och södra Afrika. UNAIDS/WHO uppskattar att medicinerna räddat närmare tre miljoner liv.

I Botswana, där 80 procent av behövande får bromsmediciner, har aidsrelaterade dödsfall sjunkit med mer än 50 procent under de senaste fem åren och siffrorna sjunker därmed även för barn som förlorar föräldrar i aids.

Behandling med bromsmediciner har också haft stor effekt när det gäller att förhindra smitta från mor till barn. UNAIDS/WHO beräknar att det rör sig om kanske 200 000 barn sedan 2001.

DET FÖREBYGGANDE ARBETET har inte alltid varit effektivt. I Afrika söder om Sahara har de flesta förebyggande insatserna riktats mot unga och väldigt lite mot människor över 40 år. Gifta par, fränskilda samt änkor och änklingar tillhör ofta den åldersgrupp där förekomsten av hiv är högst i många länder söder om Sahara. I Swaziland till exempel står personer över 25 år för mer än två tredjedelar av de vuxna infektionerna. Trots det saknas förebyggande program för äldre.

Dessutom behövs särskilda program för personer som lever med hiv, bland annat för att stärka deras rättigheter.

Rapporten visar också att epidemin ser olika ut i olika regioner och länder men också inom länderna. I vissa länder är förekomsten högre i städer än på landsbygden.

HIV PÅVERKAR ALLA sociala och ekonomiska grupper. I Lesotho låg hivförekomsten år 2004 på 15 procent bland kvinnor och män i samtliga samhällsskikt, i åtta andra länder som undersökts är förekomsten högre i den förmögaste femtedelen än i den fattigaste femtedelen.

Anslagen för aidsbekämpning sjunker i många länder. I Swaziland, där 26 procent av den vuxna befolkningen lever med hiv, går endast 17 procent av aidsbudgeten till förebyggande verksamhet och i Ghana sänktes den förebyggande budgeten med 43 procent år 2007. Det är oroande och helt fel väg att gå enligt WHO.

– Vi får inte nöja oss utan nu vi måste istället fördubbla insatserna, säger Margaret Chan, chef för WHO som efterlyser mer resurser från världssamfundet.

KERSTIN BJURMAN

Läs mer:

http://data.unaids.org/pub/Report/2009/2009_epidemic_update_en.pdf
www.aidspace.org